

Хенри Кисинџер, контроверзни добитник Нобелове награде и моћни дипломата чија је служба за време двојице председника оставила неизбрисиви траг на америчкој спољној политици, преминуо је у среду у сто првој години, саопштила је његова фирма за геополитички консалтинг, Кисинџер асоцијејтс (Kissinger Associates Inc).

Кисинџер је умро у свом дому у Контектикуту, саопштила је фирма, не наводећи више детаља.

Биће сахрањен у кругу породице, а касније ће у Њујорку бити одржана јавна комеморативна служба.

Кисинџер је био активан и након што је прославио стоти рођендан. Присуствовао је састанцима у Белој кући, објавио књигу о лидерским стиловима и сведочио пред сенатским одбором о нуклеарној претњи коју представља Северна Кореја.

У јулу 2023. је изненада посетио Пекинг да би се састао са кинеским председником Си Ђинпингом, подсећа Глас Америке.

Као државни секретар 1970-их је у администрацији Ричарда Никсона, учествовао у кључним глобалним догађајима те деценије.

Његови напори су довели до дипломатског отварања Кине, историјских разговора САД и Совјетског Савеза о контроли наоружања, проширења веза између Израела и његових арапских суседа и Париског мировног споразума са Северним Вијетнамом.

Кисинџерова владавина као главног творца америчке спољне политике је престала када је Никсон поднео оставку због афере Вотергејт.

Па ипак, остао је дипломатска сила за време Никсоновог наследника, председника Џералда Форда, и наставио да износи снажна мишљења до краја живота.

Док су многи величали Кисинџера због бриљантности и широког искуства, други су га описивали као ратног злочинца, због подршке анти-комунистичким диктатурама, посебно у Латинској Америци.

Каснијих година, путовања су му била ограничена због покушаја других нација да га ухапсе због раније америчке спољне политике, напомиње Ројтерс.

Нобелова награда за мир 1973 - која је додељена Кисинџеру и лидеру Северног Вијетнама Ле Дук Тоу, који је одбио да је прими - била је једна од најконтроверзнијих у историји, оцењује британска агенција.

Двоје чланова Нобеловог комитета је поднело оставку због тог избора, а постављена су и питања о америчком тајном бомбардовању Камбоџе.

Форд је Кисинџера назвао "супер државним секретаром", али је такође помињао његову осорност и самоувереност, које су критичари били склонији да зову паранојом и егоизмом.

Намргођен, и са промуклим гласом са немачким акцентом, Кисинџер је био далеко од привлачног мушкарца, али је ипак стекао репутацију заводника, и пре брака је излазио са бројним старлетама по Вашингтону и Њујорку. Моћ је - како је рекао - ултимативни афродизијак.

Хајнц Алфред Кисинџер рођен је у Фурту у Немачкој 27. маја 1923. и преселио се у Сједињене Државе са породицом 1938, пре него што су нацисти кренули у кампању истребљења европских Јевреја.

Име је "американизовао" у Хенри и постао натурализован и држављанин САД 1943. Служио је у америчкој војсци у Другом светском рату, и добио стипендију Харвардског универзитета, где је магистрирао 1952, и докторирао 1954. године. Предавао је на Харварду наредних 17 година.

У то време је служио као консултант владиних агенција, а 1967. је био посредник Стејт департмента у Вијетнаму. Искористио је своје везе са администрацијом председника Линдона Џонсона да Никсоновом тиму достави информације о мировним преговориома.

Када је Никсону обећање да ће окончати Вијетнамски рат донело победу на председничким изборима 1968. године, повео је Кисинџера у Белу кућу, као свог саветника за националну безбедност.

Међутим, процес "вијетнамизације" - када је терет рата са пола милиона америчких

војника пребачен на војску Јужног Вијетнама - био је дуг и крвав, а обележили су га велико америчко бомбардовање Северног Вијетнама, минирање лука севера и бомбардовање Камбоџе.

Кисинџер је 1972. прогласио да је "мир на домак руке", али је париски мировни споразум у јануару 1973. био само увод у коначно комунистичко преузимање Јужног Вијетнама две године касније.

Поред улоге саветника 1973. године за националну безбедност именован је за државног секретара - због чега је добио неприкосновени ауторитет у спољнополитичким питањима.

Због све снажнијег арапско-израелског конфликта, Кисинџер је кренуо у своју прву мисију "шатл дипломатије" - врсте врло личне и енергичне дипломатије вршења притиска, по којој је био познат.

Тридесет два дана путовања између Јерусалима и Дамаска помогли су Кисинџеру да постигне дуготрајни споразум између Израела и Сирије на Голанској висоравни коју је окупирао Израел.

У настојању да смањи совјетски утицај, окренуо се главном комунистичком ривалу Совјета - Кини, и два пута посетио ту земљу, укључујући тајну посету током које се сусрео са премијером Жуом Енлајем. Резултат је био Никсонов историјски самит у Пекингу са Мао Цетунгом, и касније успостављање формалних односа две земље.

Афера Вотергејт, која је приморала Никсона да поднесе оставку, једва да је окрзнула Кисинџера, који није био повезан са заташкавањем, и наставио је да ради као државни секретар када је Џералд Форд ступио на дужност у лето 1974.

Међутим, Форд га је сменио са положаја саветника за националну безбедност у жељи да чује више идеја о спољној политици.

Касније те године, Кисинџер је са Фордом отпутовао у Владивосток у Совјетском савезу, где се председник састао са совјетским лидером Леонидом Брежњевом и договорио оквире пакта о стратешком наоружању. То је била круна Кисинџерових напора да се смање тензије у односима САД и Совјетског Савеза.

Међутим, Кисинџерове дипломатске вештине су имале лимит - 1975, није успео да убеди Израел и Египат да пристану на другу фазу повлачења на Синају.

У рату Индије и Пакистана 1971, Никсон и Кисинџер су жестоко критиковани због наклоности према Пакистану.

Као и Никсон, плашио се ширења левичарских идеја по западној хемисфери, а потези које је повукао изазвали су дубоку сумњичавост према Вашингтону у бројним земљама Латинске Америке годинама касније.

Године 1970. ковао је планове са ЦИА-ом како да дестабилизује и смени маркистичког, али демократски изабраног председника Чилеа Салвадора Аљендеа, а у меморандуму уочи крвавог пуча у Аргентини 1976. године рекао је да би требало подржати војне диктаторе.

Када је Форд изгубио изборе од Џимија Картера, демократе, 1976, Кисинџерови дани моћи су били у највећој мери завршени. Следећи републиканац у Белој кући, Роналд Реган, дистанцирао се од Кисинџера, за кога је сматрао да не одговара његовом конзервативном бирачком телу.

Када је напустио владу, Кисинџер је формирао скупу, моћну консултантску фирму у Њујорку, која је нудила савете светској корпоративној елити. Био је члан бордова бројних компанија и разних спољнополитичких и безбедносних форума, писао је књиге и постао редовни медијски коментатор за међународна питања.

После напада 11. септембра 2001, председник Џорџ Буш је изабрао Кисинџера да предводи истражну комисију, али је због противљења демократа, које су виделе конфликт интереса због бројних клијената његове консултантске фирме, био је приморан да се повуче из комисије.

Хенри Кисинџер развео се од своје прве супруге Ен Флајшер 1964, са којом је имао двоје деце, а затим се оженио Ненси Магинс, сарадницом гувернера Њујорка Нелсона Рокфелера 1974.

(РТВ)